

#NoTimeToWaste

MEGMAGYARÁZZUK: ÚJ HULLADÉKMEGELŐZÉSI ÉS ÚJRAHASZNÁLATI TÖRVÉNYEK EURÓPÁBAN

PÉLDÁK HULLADÉKMEGELŐZÉSI STRATÉGIÁKRA ÉS EGYÉB HULLADÉKCSÖKKENTÉST ÖSZTÖNZŐ INTÉZKEDÉSEKRE

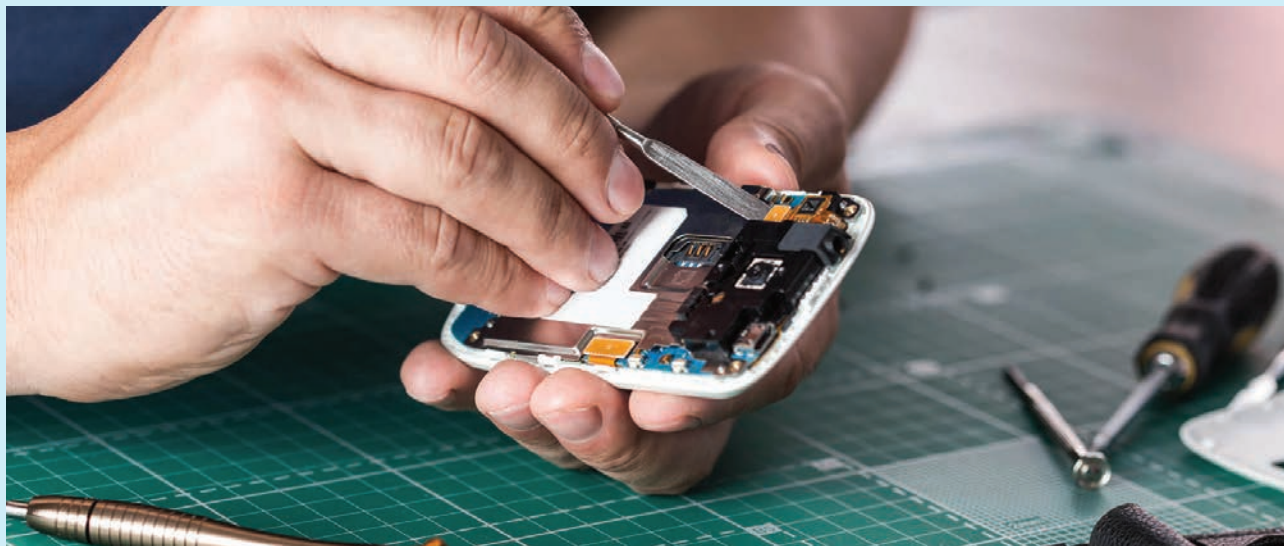
A 2018 júliusában hatályba lépett, átdolgozott uniós hulladékirányelvek egy sor olyan intézkedést tartalmaznak, amelyek az újrafeldolgozás arányának növelését és a hulladékmennyiség csökkentését tűzik ki célul.

2020 júliusáig az uniós tagállamoknak a célok elérését segítő új intézkedéseket kell bevezetniük.

Az egyszer használatos műanyagtermékekről szóló irányelv részeként **2021 júliusáig** a kormányoknak az egyszer használatos műanyag termékek terén is jogi intézkedéseket is kell tenniük.

Ez a jogszabályi összefoglaló áttekintést nyújt azokról a legfontosabb új uniós kötelezettségekről, amelyeket a **hulladékokról szóló irányelv**, a **hulladéklerakókról szóló irányelv**, a **csomagolásról és csomagolási hulladékról szóló irányelv** és az **egyszer használatos műanyagtermékekről szóló irányelv** előír, ezenkívül jó példákkal szemlélteti, hogy a tagállamok miként implementálják a kötelezettségeket saját nemzeti törvénykezésükbe. Az összefoglaló célja, hogy ösztönözze az átdolgozott hulladékirányelvek kapcsán folyamatban lévő, nemzeti jogba való átültetést célzó fejlesztéseket, hogy azok kellően ambíciózusak legyenek, és megfeleljenek a gondos, környezetvédelmi szempontból előnyben részesítendő hulladékkezelésnek.

A hulladékkezelés legjobb módja a megelőzés (lásd [10 policy measures to reduce waste \(EEB 2019\)](#)).

Az uniós **hulladékhierarchia** ([hulladékokról szóló irányelv 4. cikk](#)) értelmében a hulladékkezelés és a hulladékpolitika terén elsősorban a hulladék megelőzését célzó intézkedésre kell helyezni a hangsúlyt, másodsorban az újrahasználatra. A hulladékmegelőzés a legjobb mód arra, hogy növeljük az erőforrás-hatékonyságot és csökkentsük a hulladék okozta környezeti ártalmakat. A hulladékokról szóló irányelv előírja a hulladékelejtekezés megelőzését és csökkentését célzó eszközök használatát azzal a céllal, hogy megtörje a kapcsolatot a gazdasági növekedés és a hulladékelejtekezéssel összefüggő környezeti hatások között, és elősegítse a körforgásos gazdaságra való áttérést. A [hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(1\) bekezdés \(j\) pontja](#) kötelezi a tagállamokat, hogy csökkentsék a hulladék, különösen az újrahasználatra való előkészítésre vagy újrafeldolgozásra nem alkalmas hulladék keletkezését.

A [csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló irányelv 4. cikke](#) megelőző intézkedéseket ír elő a csomagolási hulladék keletkezésének megelőzése érdekében, az [5. cikk](#) pedig olyan intézkedéseket szorgalmaz, amelyek előmozdítják a forgalomba hozott újrahasználatos csomagolások és a csomagolások újrahasználatára szolgáló rendszerek arányának növelését.

A csomagolásról és csomagolási hulladékról szóló irányelv korlátozásokat vezet be bizonyos műanyag termékek használatára, és előírja a műanyag-felhasználás csökkentését, ezáltal csökkenteni kívánja a műanyag termékek környezetre gyakorolt hatását.

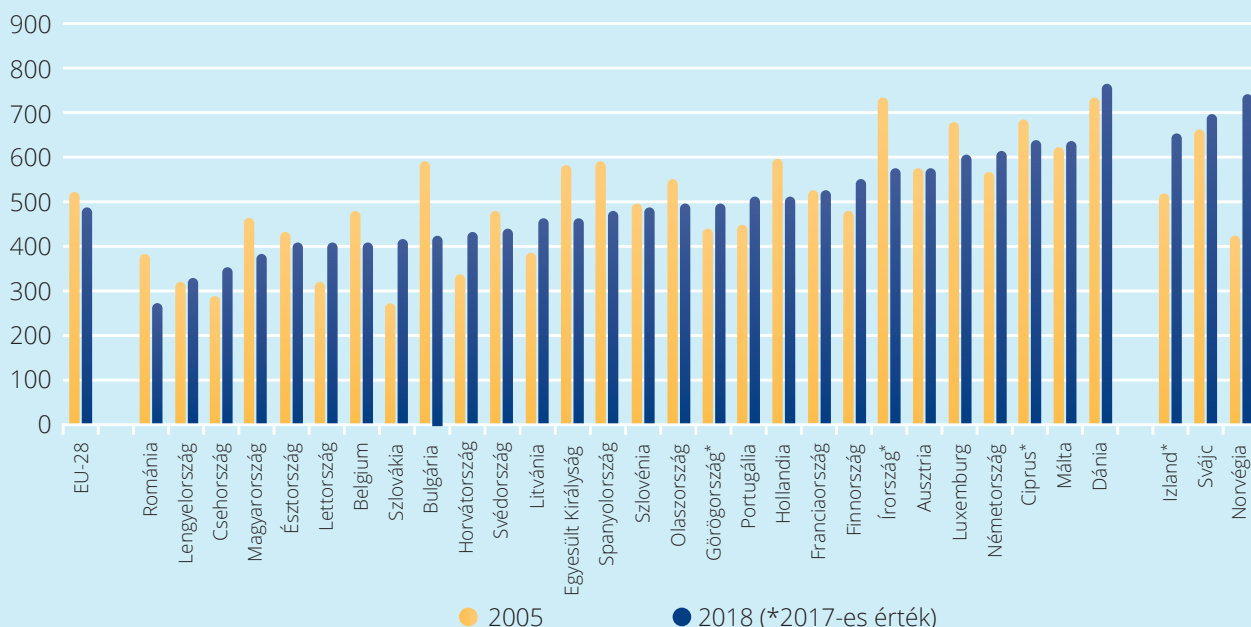
A [körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv](#) legfőbb prioritássá teszi a hulladékmegelőzési intézkedéseket. A szélesebb körű hulladékmegelőzési intézkedések részeként új hulladékcsökkentési célokat határoz meg bizonyos hulladéka áramokra, és konkrét célokat tűz ki az élelmiszer-hulladék, valamint a kommunális hulladék csökkentésére vonatkozóan. Az új nemzeti törvényjavaslatoknak és stratégiáknak, valamint a meglévők implementálásának összhangban kell lenniük az uniós hulladék-hierarchiával, és elsődleges céllá kell tenniük a hulladékmegelőzést.

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEB) jelen összefoglalója áttekintést nyújt a tagállamokat érintő új uniós kötelezettségekről, és bemutatja az egyes tagállamokban megvalósult bevált gyakorlatokat.

KONTEXTUS

[Egyre több hulladékot termelünk.](#) Az Európai Unió összes gazdasági tevékenységéből származó hulladék mennyisége eléri az évi 2,5 milliárd tonnát, ami fejenként 5 tonna hulladékot jelent, emellett minden egyes uniós lakos évente közel fél tonna kommunális hulladékot termel. 2018-ban egy uniós állampolgár összesen 489 kg kommunális hulladékot termelt.

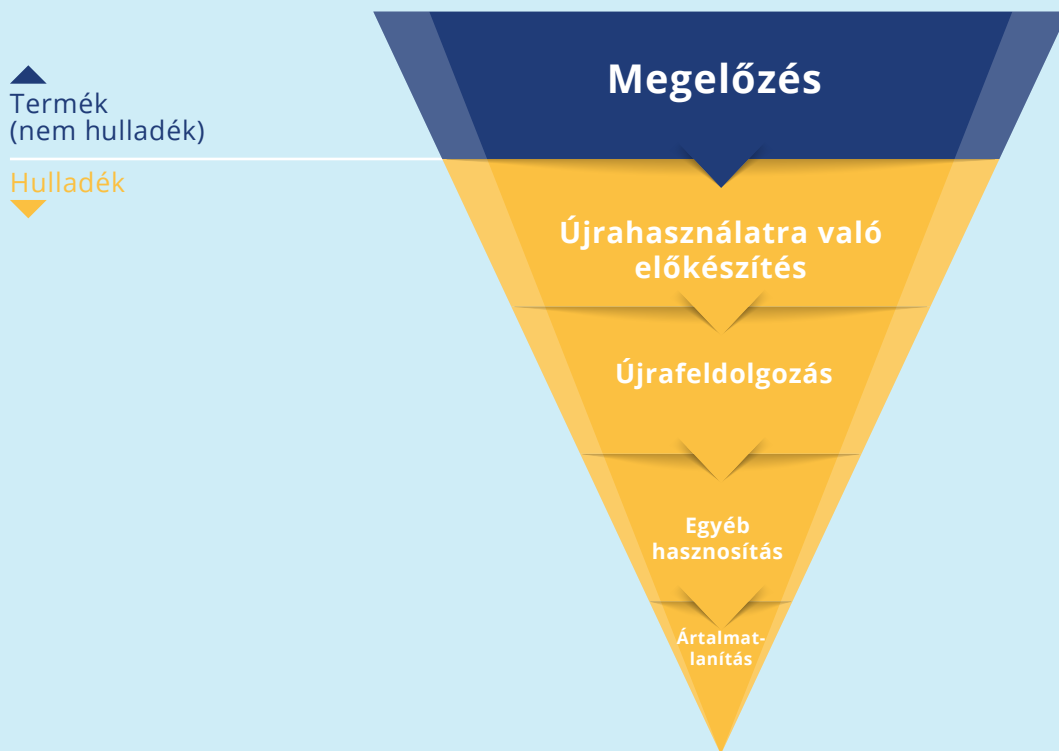
A TELEPÜLÉSI HULLADÉK MENNYISÉGE 2005-BEN ÉS 2018-BAN (kg/fő)

A hulladékokról szóló irányelv lefekteti a hulladékkezelés alapelveit. Előírja, hogy a hulladékot az emberi egészség veszélyeztetése, a környezet károsítása és főként a víz, a levegő, a talaj, az állatok és a növények veszélyeztetése, valamint zaj- és szagterhelés nélkül kell kezelni.

A hulladékkezelési hierarchia az alábbi elsőbbségi sorrendet állítja fel:

AZ EURÓPAI UNIÓ HULLADÉKHIERARCHIÁJA

Hulladékmegelőzési intézkedéseket még az anyag, alapanyag vagy termék hulladékká válását megelőzően teszünk. Céljuk, hogy csökkentsék a hulladék mennyiségét, az anyagok és a termékek veszélyesanyag-tartalmát és a hulladék környezetre és emberi egészségre gyakorolt káros hatásait ([hulladékokról szóló irányelv 3. cikk \(12\) bekezdés](#)).

A hulladék mennyiségét úgy lehet csökkenteni, ha csökkentjük a termékek előállításához használt alapanyagok mennyiségét, növeljük a termékek hatékonyságát és élettartamát, korlátozzuk a szükségtelen fogyasztást, továbbá olyan termékeket tervezünk és használunk, amelyekből kevesebb hulladék keletkezik. A hulladékmennyiség csökkentése érdekében támogatni kell a javítási és felújítási tevékenységeket és az újrahasználatot.

A körforgásos gazdaság megteremtésének és az ember és a környezet egészségének alapfeltétele a **veszélyes anyagok használatának csökkentése és tilalma** a különféle termékekben és anyagokban.

A tagállamok kötelesek legalább a [hulladékokról szóló irányelv 9. cikke](#) szerinti, hulladékképződés megelőzésére szolgáló intézkedéseket tartalmazó **hulladékmegelőzési programot** összeállítani ([hulladékokról szóló irányelv 29. cikk](#)). A tagállamoknak konkrét **élelmiszerhulladék-megelőzési programokat** kell elfogadniuk. Gondoskodniuk kell arról, hogy a hulladékmegelőzési programokat legalább hatévente értékeljék. A tagállamok kötelesek gazdasági eszközökkel és egyéb intézkedésekkel – például a hulladékokról szóló irányelv [IV. mellékletében](#) és [IVa. mellékletében](#) meghatározott intézkedésekkel vagy más megfelelő eszközökkel és intézkedésekkel – ösztönözni a hulladékhierarchia alkalmazását ([hulladékokról szóló irányelv 4. cikk \(3\) bekezdés](#)). Az EBB összefoglalót készített azokról a gazdasági eszközökről és egyéb intézkedésekről, amelyek a [hulladékokról szóló irányelv IVa. melléklete](#) alapján ösztönzik a hulladékhierarchia alkalmazását.

A LEGFONTOSABB HULLADÉKMEGELŐZÉSI ÉS ÚJRAHASZNÁLATI JÓ GYAKORLATOK (HULLADÉKOKRÓL SZÓLÓ IRÁNYELV 9. CIKK)

1. A hulladékképződés csökkentése

A tagállamoknak csökkenteniük kell a hulladékképződést azáltal, hogy túltermelés és túlfogyasztás elleni intézkedéseket hoznak, korlátozásokat és tilalmakat vezetnek be az egyszer használatos műanyag termékek használatára, megtiltják az új vagy újrafelhasználható termékek és élelmiszerek megsemmisítését, és egyéb pénzügyi és hulladékcsökkentést célzó intézkedéseket tesznek. A települési hulladék összmenyiségének csökkentését célzó politika növeli az anyagok újrahasználatának és újrafeldolgozásának arányát.

A [hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(3\) bekezdése](#) kötelezi a tagállamokat, hogy kövessék nyomon a keletkezett hulladék mennyiségét, és értékeljék a megelőzést célzó intézkedések végrehajtását.

A TAGÁLLAMOK NEMZETI/REGIONÁLIS MENNYISÉGI CÉLOKAT TŰZNEK KI, HOGY CSÖKKENTSÉK A HULLADÉK ÖSSZMENNYISÉGÉT

• Spanyolország, Katalónia

A [2019-2025-ös katalán általános hulladék- és erőforrás-kezelési és megelőzési program](#) (PREMET25) ambiciózus hulladékcsökkentési célokat tűzött ki:

- az **elsődleges hulladék összmenyiségének csökkentését** és a keletkezett hulladék tömegének 15%-os csökkentését 2020-ig (a 2010-es értékekhez képest),
- 2025-re az évi legfeljebb 150 kg/lakos **települési hulladékmennyiség** elérését.

• Franciaország

Franciaország az új [hulladékmentességről és körforgásos gazdaságról szóló törvénnyel](#) el szeretné érni, hogy 2030-ra 15%-kal csökkenjen a települési szilárd hulladék fejenkénti mennyisége és 5%-kal a kereskedelmi hulladék mennyisége.

• Spanyolország, Baleár-szigetek

A [Baleár-szigetek hulladékokra és szennyezett talajokra vonatkozó \(8/2019 sz.\) törvénye](#) **kötelező célszámokat határoz meg a hulladékcsökkentés érdekében**: 2021-ig 10%, 2030-ig pedig 20% csökkenést várnak el a 2010-es bázisához képest.

Belgium: Flandria jogszabályba foglalta az évenkénti és fejenkénti települési hulladék maximális szintjére vonatkozó célszámokat

[Flandria hulladékok kezelésére vonatkozó 2016–2022-es végrehajtási terve](#) kötelezi a településeket, hogy 2022-ig csökkentsék a háztartásokból, vállalkozásokból és intézményekből származó kommunális hulladék összmenyiségét. A célszámokat a települések sajátos profiljára szabták, pl. a part menti településeknek kevésbé szigorú célszámokat írnak elő (258 kg/lakos), mivel ezeken a területeken a háztartások a turizmus miatt évente több kommunális hulladékot termelnek, mint a vidéki településeken (116 kg/lakos). Ezek a célszámok a kiértékelésig indikatív jellegűek maradnak. Ha a települési hulladék összmenyiségének csökkentését célzó intézkedéseket pozitívan értékelik, kötelező érvényűvé válnak. Ha a települések nem érik el a célokat, a flamand hulladékgazdálkodási hivatal további eszközöket fejleszt ki, hogy ösztönözze a településeket a célok elérésére.

Szlovénia: Ljubljana elkötelezte magát a nulla hulladékos célok mellett, és jelentősen csökkentené a települési hulladék mennyiségét

Ljubljana [nulla hulladék stratégiájában](#) vállalta, hogy:

- 280 kg/főre csökkenti a keletkezett hulladék éves mennyiségét,
- 2025-ig 60 kg/főre csökkenti a települési hulladék éves mennyiségét.

A TAGÁLLAMOK TILALMAKKAL ÉS KORLÁTOZÁSOKKAL CSÖKKENTIK A HULLADÉKKÉPZŐDÉST

Franciaország megtiltja az eladatlan, nem élelmiszer-jellegű termékek megsemmisítését

Franciaország az első uniós ország, amely tilalmat vezet be az eladatlan új termékek megsemmisítésére vonatkozóan. Ide tartoznak a textiltermékek, az elektronikai termékek, a higiéniai termékek, a lábbelik, a könyvek és a háztartási eszközök. Az eladatlan árucikkeket elő kell készíteni vagy adomány jelleggel át kell adni újrahasználatra vagy újrafeldolgozásra.

A [hulladékmentességről és körforgásos gazdaságról szóló francia törvény \(2020-105 sz. tv. 35. cikk „Az újrahasználat támogatása és a pazarlás elleni küzdelem”\)](#) megtiltja a gyártóknak, a forgalmazóknak és az online értékesítőknek, hogy megsemmisítsék, hulladékként vagy hulladéklerakóba küldjék a termékeiket, kivéve, ha a hulladékhierarchia arra feljogosítja őket. A **higiéniai termékeket** (szappan, fogkrém, pelenka, toalettpapír, higiénés védőeszközök) és a gyermekápolási termékeket tilos megsemmisíteni. Ezeket **kötelező adományként felajánlani** jótékonyági szervezeteknek. Aki nem tartja be a hulladékhierarchiát az eladatlan termékek kezelése során, annak pénzbírságot kell fizetnie. A törvény **2021 januárjában** lép hatályba.

A hulladék termelőinek és birtokosainak be kell tartaniuk a hulladékhierarchiát a termékeik kezelésekor

[6. cikk:](#) A hulladék termelői és birtokosai nem helyezhetik el és nem ártalmatlaníthatják a hulladékokat hulladéklerakó vagy -égető létesítményekben, kivéve, ha igazolják, hogy az eljárás megfelel az ebben a fejezetben előírt hulladékszelektálási követelményeknek.

[35. cikk:](#) Az értékesítésre szánt, nem élelmiszer-jellegű új termékek gyártói, importőrei és forgalmazói kötelesek az eladatlan termékeiket újrahasználatra átadni, ezen belül az alapvető termékeket főként eladományozni, illetve a hulladékkezelési hierarchiának megfelelően újrafeldolgozni. Az eladatlan higiéniai és a gyermekápolási termékeket minden esetben át kell adni újrahasználatra, kivéve azokat a termékeket, amelyek eltarthatósága kevesebb, mint három hónap, illetve azokat az eseteket, amikor a szervezetekkel való egyeztetést követően nincs lehetőség az újrahasználatra.

A szabálysértés természetes személyek esetében 3000 euró, jogi személyek esetében 15 000 euró **közigazgatási bírsággal** sújtható.

Mivel kizárólag a higiéniai és gyermekápolási termékek esetében kötelező az újrahasználat, fontos, hogy felülvizsgálják a gyakorlati megvalósítást, ezzel is garantálva, hogy az érdekelt felek a hulladékhierarchiának megfelelően és az újrahasználatot az újrafeldolgozásnál előrébb helyezve cselekedjenek, ha eladatlan új termékekről van szó.

Spanyolország: A Baleár-szigetek tilalmakat és intézkedéseket vezet be a (műanyag) hulladék megelőzése érdekében

A Baleár-szigeteken a műanyag hulladék megelőzése prioritást élvez, mivel ez az egyik fő hulladéktípus, és jelentősen veszélyezteti a környezetet. A szigetek a hulladékképződés megelőzése érdekében piaci intervenciós intézkedéseket vezetnek be, amelyek korlátoznak bizonyos termékeket, többek között **betiltják azoknak a termékeknek a használatát, amelyekből a legtöbb hulladék képződik (pl. az egyszer használatos műanyag termékeket és bizonyos újrahasználatra nem alkalmas és nem újratölthető termékeket)**. Ezenkívül a csomagolási hulladék megelőzése érdekében támogatják a csomagolásmentes vízhez való ingyenes hozzáférést a vendéglátóiparban, a rendezvényszervezői ágazatban és a közszolgáltatásban. A Baleár-szigetek új hulladéktörvénye konkrét intézkedéseket tartalmaz, amelyek előírják a hulladékhierarchia alkalmazását.

A [Baleár-szigetek hulladékra és szennyezett talajokra vonatkozó \(8/2019 sz.\) törvénye](#) az alábbi hulladékmegelőzést célzó tilalmakat és korlátozásokat vezeti be:

Az egyszer használatos műanyag termékek tilalma

2021-től a törvény betiltja az egyszer használatos műanyag termékeket (pl. szatyorok, evőeszközök, táányérok, szívószálak, fültisztító pálcák és édességes pálcák), valamint a mikro- és nanoműanyagot tartalmazó termékeket. Kizárólag komposztálható vagy cellulózalapú termékek használhatók.

Egyes újrahasználatra és újratöltésre nem alkalmas termékek tilalma

Betiltják a fénymásolókhöz és nyomtatókhoz készült, újrahasználatra és újratöltésre nem alkalmas tonereket és tintapatronokat, valamint az olyan öngyújtókat, amelyeket nem lehet legalább 3000-szer hatékonyan meggyújtani. 2025-től tilos a nem cserélhető pengés borotvák forgalmazása és értékesítése.

Az egyszer használatos italcsomagolások korlátozása és ingyenes hozzáférés a csomagolásmentes vízhez

A közszolgálati feladatoknak otthont adó épületekben betiltják az egyszer használatos csomagolásba töltött italokat. Az állam által támogatott közösségi és sportrendezvényeken biztosítani kell a csomagolásmentes vízhez vagy az újrahasználatos palackba töltött vízhez való hozzáférést. A törvény szorgalmazza az ivókutak létesítését. A vendéglátóhelyek kötelesek ingyenes hozzáférést biztosítani csomagolásmentes vízvételi lehetőségekhez.

Franciaország haladó hulladékmegelőzési intézkedéseket vezet be

A [hulladékmentességről és körforgásos gazdaságról szóló \(2020-105 sz.\) törvény 77. cikke](#) értelmében:

- 2021-től **tilos a műanyag palackba töltött italok ingyenes osztása**,
- 2022-től a **nyilvánosan látogatható létesítményekben kötelező legalább egy szabadon megközelíthető ivókutat létesíteni**,
- 2020-tól minden olyan kiskereskedelmi vállalkozás, amely **feldolgozatlan, friss gyümölcsöt és zöldséget árul, köteles ezeket a termékeket műanyag csomagolás nélkül kitenni, amennyiben a termékeket 1,5 kg-nál kisebb egységekben értékesíti**,
- 2023-tól a **vendéglátóhelyek** kötelesek a helyben fogyasztott ételeket és italokat újrahasználatos pohárban (a lezáráshoz használt eszközöket és a fedelet is beleértve), **újrahasználatos táányérban és edényben, valamint újrahasználatos evőeszközzel felszolgálni**.

1.1. Az élelmiszer-hulladék csökkentése

Az Európai Unióban [megtermelt összes élelmiszer kb. 20%-a](#) kárba vész vagy hulladékként végzi. Az élelmiszer-hulladék 70%-a a háztartások, az éttermek és az élelmiszer-kiskereskedők számlájára írható.

A [hulladékokról szóló irányelv 3. cikk \(4\) bekezdés \(a\) pontjának](#) meghatározása szerint élelmiszer-hulladéknak minősül minden olyan élelmiszer, amely hulladékká vált. A [178/2002/EK rendelet](#) rögzíti az élelmiszer fogalmát, és lefekteti az élelmiszerjog és az élelmiszer-biztonság általános elveit és követelményeit.

A tagállamoknak olyan intézkedéseket kell hozniuk, amelyek megelőzik és csökkentik az élelmiszer-hulladékot az elsődleges termelésben, a feldolgozásban és a gyártásban, a kiskereskedelemben és egyéb forgalmazásban, az éttermekben és az élelmiszerellátásban, továbbá a háztartásokban ([hulladékokról szóló irányelv \(31\) preambulumbekkezdés](#)). Az [irányelv 9. cikk \(1\) bekezdés \(g\) pontja](#) alapján 2030-ig **a tagállamoknak 50%-kal csökkenteniük kell az egy főre jutó élelmiszer-hulladék mennyiségét**, és hulladékmegelőzési programjaik keretében konkrét élelmiszerhulladék-megelőzési programokat kell elfogadniuk ([hulladékokról szóló irányelv 29. cikk \(2a\) bekezdés](#)).

Spanyolország: Katalónia ambiciózus célokat tűzött ki az élelmiszer-hulladék csökkentésére

A [2019-2025-ös katalán általános hulladék- és erőforrás-kezelési és megelőzési program](#) (PREMET25) ambiciózus célszámokat tűzött ki az élelmiszer-hulladék csökkentése terén:

- 2020-ban a 2010-es értékekhez képest 50%-kal csökkentik a kiskereskedelemből, vendéglátásból, étkeztetésből és háztartásokból származó élelmiszer-hulladékot,
- élelmiszerhulladék-csökkentési célokat állítanak fel az elsődleges termelési és az agrár-élelmiszeripari ágazatban, a nagykereskedelmi forgalmazást is beleértve.

A tagállamoknak ösztönözniük kell az élelmiszer-adományozást és az újraosztás egyéb formáit. Ennek során az állati takarmányozással és a nem élelmiszer-jellegű termékekkel való feldolgozással szemben elsőbbséget kell biztosítani az emberi fogyasztásra való felhasználásnak ([hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(1\) bekezdés \(h\) pont](#)).

Az élelmiszer-hulladék csökkentésének számos akadálya abból ered, hogy nincs világos szabályozás az élelmiszer-adományozásra, ezen belül pl. arra vonatkozóan, hogy az esetleges adományozót milyen felelősség terheli az adományozott élelmiszerrel kapcsolatban, továbbá nincs HÉA-mentesség az adományozott élelmiszerekre. A törvényhozásnak és a végrehajtásnak követnie kell a hulladékhierarchiát, amely előnyben részesíti az élelmiszer emberi fogyasztásra történő adományozását, és az élelmiszercímkék terén egyértelmű jogi meghatározásokat kell kínálnia a lejárat dátumokat illetően.

Franciaország küzd az élelmiszer-pazarlás ellen

A francia [környezetvédelmi törvény](#) intézkedéseket vezetett be az élelmiszer-hulladék elleni küzdelem terén, és megtiltotta az eladatlan élelmiszerek megsemmisítését, egyben kötelezi a kiskereskedőket azok adományként való felajánlására.

Az élelmiszer-hulladék megelőzését célzó intézkedések hierarchiájában elsőbbséget élvez a biztonságos, ehető élelmiszer emberi fogyasztási célra való újraosztása

[L. 541-15-4. cikk](#): az élelmiszer-hulladék elleni küzdelem magában foglalja az élelmiszergyártók, -feldolgozók és élelmiszer-forgalmazók, valamint a fogyasztók és a szervezetek felhatalmazását és mobilizálását. Az élelmiszer-hulladék elleni harcban tett intézkedéseket az alábbi prioritási sorrendben kell megvalósítani:

1. az élelmiszer-hulladék megelőzése,
2. az emberi fogyasztásra alkalmas eladatlan termékek felajánlása adományként vagy azok feldolgozása,
3. hasznosítás állati takarmányként,
4. komposztálási célra történő felhasználás a mezőgazdaságban vagy energetikai hasznosítás főként metanizáció által.

[Az L. 541-15-6. cikk](#) kötelezi az összes 400 m²-nél nagyobb alapterületű áruházat és kiskereskedelmi üzletet, továbbá a tömegétkeztetés résztvevőit és az élelmiszergyártó ágazatot, hogy kössenek élelmiszer-adományozói megállapodást arra jogosult jótékonyági szervezetekkel.

Az élelmiszer-kiskereskedelemben általános tilalmat vezettek be a termékek kidobására

[Az L. 541-15-5.-I. cikk](#) megtiltja a kiskereskedőknek, hogy szándékosan fogyasztásra alkalmatlanná tegyék azokat az eladatlan élelmiszertermékeket, amelyek még alkalmasak fogyasztásra.

A törvény szankcionálja az előírások megszegését

3750 euró pénzbírsággal sújtható az az élelmiszer-forgalmazó, aki szándékosan fogyasztásra alkalmatlanná tesz olyan eladatlan élelmiszert, amely az élelmiszer-biztonságot szabályozó rendelkezések megsértése nélkül még fogyasztható lenne. További büntetésként ki kell helyezni és nyilvánosságra kell hoznia a bírságról szóló értesítést. A törvény hiányossága, hogy nem állít fel minimum mennyiséget az adományként felajánlandó eladatlan élelmiszerekre, tehát az áruházak megtehetik, hogy csak 1%-ot adományoznak el, és még így is a jogszabályok szerint cselekszenek.

Olaszország korlátozza az élelmiszer-adományozók felelősségét az élelmiszer-biztonsági szabályok tekintetében, és védi őket a büntetőeljárásoktól

A potenciális élelmiszer-adományozók gyakran azért nem adományoznak, mert igyekeznek elkerülni az adományozott élelmiszerhez kapcsolódó felelősségből eredő kockázatot. Olaszország az ún. [irgalmas szamaritánus törvényben \(155/2003\)](#), az élelmiszerbankokat jelöli meg az adományozott termékek végső fogyasztójaként. Ezzel megelőzi, hogy az élelmiszerbankokból származó ételt fogyasztó egyének pert indíthassanak az élelmiszer-adományozók ellen. A megfelelő biztonsági és higiénés körülményeket az élelmiszerbankoknak kell biztosítaniuk az élelmiszer-adomány beérkezése után. A törvény jogi biztonságot nyújt az élelmiszer-adományozóknak, és az élelmiszer-biztonságot sem veszélyezteti.

A törvény 1. cikke előírja, hogy azok a non-profit és karitatív szervezetek, amelyek jótékonyági céllal ingyenesen osztanak élelmiszert a rászorulóknak, a végső fogyasztóval megegyező státusszal rendelkeznek a nyújtott szolgáltatás keretein belül annak érdekében, hogy teljesüljenek az élelmiszer eltartására, szállítására, tárolására és felhasználására vonatkozó előírások.

Csehország törvényben veszi fel a harcot az élelmiszer-hulladékkal szemben

A 2018. január 1-jén hatályba lépett [élelmiszer- és dohánytermékekről szóló törvény](#) 11. bekezdés 2. cikke értelmében a csehországi élelmiszeripari vállalkozók kötelesek (karitatív céllal) élelmiszerbankoknak adományozni a valamilyen szempontból nem kielégítő élelmiszertermékeket. Aki nem tesz eleget a kötelezettségnek, szabálysértést követ el, amely akár 10 000 000 cseh korona (400 000 euró) bírsággal sújtható.

A hulladékokról szóló uniós irányelv előírja, hogy az élelmiszer-hulladék csökkentése érdekében még inkább tudatosítani kell a fogyasztókban a „fogyasztható” és a „minőségét megőrzi” dátumok jelentését ([hulladékokról szóló irányelv \(32\) preambulumbekkezdés](#)). A nemzeti jogszabályoknak pontosan meg kell határozniuk, hogy mi számít „élelmiszer-feleslegnek” és mi nem. Az élelmiszeripari vállalkozókat adócsökkentés ösztönözheti arra, hogy élelmiszert adományozzanak a karitatív szervezeteknek.

Olaszország szabályozza az élelmiszer és a gyógyszer adományozását és elosztását

Az [élelmiszer- és gyógyszertermékek társadalmi szolidaritási célú adományozásáról és fogalmazásáról, továbbá a hulladék csökkentéséről szóló \(166/2016 sz.\) olasz törvény](#) célja, hogy csökkentse az élelmiszer- és gyógyszeripari termékek gyártása, feldolgozása, forgalmazása és kezelése során keletkező hulladékot. A törvény támogatja a felesleges élelmiszer elsősorban emberi felhasználásra történő adományozását és begyűjtését, továbbá a gyógyszerek karitatív célú felhasználását. Adókedvezményt kínál azoknak a vállalatoknak, amelyek élelmiszert adományoznak jótékonyági szervezeteknek. Az élelmiszer-felesleg fogalmát is meghatározza, élelmiszer-hulladéokra vonatkozó hierarchiát állít fel, és figyelmet szentel az élelmiszerek eltarthatóságával és dátumozásával kapcsolatos hiányos ismereteknek is („minőségét megőrzi” és „fogyasztható” jelölések), hogy kiküszöbölje a hatékony élelmiszer-adományozás egyik akadályát.

A törvény támogatja az élelmiszer-adományozást, és közben az élelmiszer-biztonságot is garantálja

Az élelmiszer-adományozásban részt vevő valamennyi szereplőnek biztosítani kell a megfelelő körülményeket az élelmiszerek megőrzése, szállítása, tárolása és felhasználása során. Az 5. cikk értelmében azoknak a szervezeteknek (ide értve a kórházakat, a karitatív és az iskolai étkezdéket, valamint az ingyenes élelmiszertermékeket biztosító élelmiszeripari vállalkozókat), amelyek szolidaritási célból ingyenesen olyan élelmiszert osztanak a leginkább rászorulóknak, amely az élelmiszer-ellátási lánc szereplőitől származik, a saját felelősségi körükben gondoskodniuk kell a megfelelő körülményekről az élelmiszeripari termékek megőrzése, szállítása, tárolása és felhasználása során. A cél elérését jó gyakorlatokat bemutató nemzeti útmutatók összeállítása is segíti.

Az olasz törvény meghatározza az élelmiszer-felesleg fogalmát: „Olyan mezőgazdasági termelésből és mezőgazdasági kereskedelemről származó élelmiszer, amely a termékhigiénéire és -biztonságra vonatkozó előírásokat nem sérti, és – a teljesség igénye nélkül – például kereslet hiányában nem eladható vagy nem fenntartható; a forgalomból kivonásra került, mert nem felel meg a vállalat értékesítési követelményeinek; promóciós tevékenységekből fennmaradt készletekből származik; lejáratához közeli dátummal rendelkezik; új termékek piacra dobása miatt megmaradt; időjárás okozta károsodás miatt nem eladható; a termelés ütemezése miatt eladhatatlanná vált; a csomagolás olyan jellegű módosítása miatt nem eladható, amely nem befolyásolja a megfelelő tárolási körülményeket”.

A 2. cikk világossá teszi, hogy **a minimum eltarthatósági idő, azaz a „minőségét megőrzi” jelölés nem egyenlő a „fogyasztható” jelöléssel.** A törvény rögzíti, hogy ha biztosított a termékek sértetlen csomagolása, akkor azokat a minimum eltarthatósági időn túl is lehet értékesíteni, illetve fel lehet ajánlani adományként.

A törvény – az adomány mennyiségétől függő – **adókedvezmény nyújtásával (pl. hulladékadó csökkentése) arra ösztönzi az élelmiszeripari vállalkozókat, hogy ajánlják fel az élelmiszert jótékonyági szervezeteknek.** A 3. cikk meghatározza, hogy mi számít az élelmiszer-felesleg adományként történő, szolidáris célú felajánlásának.

1. Az élelmiszeripari vállalkozók ingyenesen átadhatják a felesleges élelmiszert adományozó szervezeteknek, akik közvetlenül is begyűjthetik az élelmiszert, vagy meghívhatnak a gyűjtéssel egy másik adományfogadót.
2. Az 1. paragrafusban hivatkozott fogadó fél köteles a kapott, emberi fogyasztásra alkalmas felesleges élelmiszert elsősorban a leginkább rászorulóknak szétosztani.
5. Azok a szántóföldi művelésből vagy állattenyésztésből származó termékek, amelyek emberi fogyasztásra vagy állati takarmányozásra alkalmasak, ingyen átadhatók adományozó szervezeteknek.

2020-tól mérniük kell a tagállamoknak a keletkező élelmiszer-hulladék mennyiségét

A [hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(5\) bekezdése](#) 2020-tól kötelezi a tagállamokat, hogy jelentsék be, évente mennyi élelmiszer-hulladékot termelnek, ezenkívül mérjék az élelmiszer-hulladék csökkentésének terén tett előrehaladásukat. Az élelmiszer-hulladék mennyiségéről éves alapon kell beszámolni.

Az EU felhatalmazáson alapuló határozatát, amely megteremti **az élelmiszer-hulladék szintjének egységes mérésére vonatkozó közös módszertant** a [2019/1597 felhatalmazáson alapuló határozat \(2019. május 3.\)](#) tartalmazza. Előírja, hogy az élelmiszer-ellátási lánc mely szakaszaiban mit kell élelmiszer-hulladékként mérni, és hogyan kell a mérést a tagállamoknak elvégezniük. A tagállamoknak az élelmiszer-hulladék keletkezésére vonatkozó első bejelentést 2020-tól kell beküldeniük, hogy 2022 közepéig ellássák az Európai Bizottságot az élelmiszer-hulladék szintjére vonatkozó új adatokkal. A tagállamok által bejelentett adatok alapján a Bizottság megvizsgálja, hogy 2030-ig megvalósítható-e az élelmiszer-hulladék csökkentésére vonatkozó uniós szintű célérték meghatározása ([hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(6\) bekezdés](#)).

2. Fenntartható termelési modellek

A termelési fázisban úgy előzhető meg a hulladék, ha fokozzuk az anyagfelhasználás hatékonyságát, innovációkat vezetünk be a termékek és a szolgáltatások terén, és olyan folyamatokat használunk, amelyek kevesebb hulladékot és veszélyes anyagoktól mentes termékeket eredményeznek.

A veszélyes anyagok és főként a különös aggodalomra okot adó anyagok (SVHC) alkalmazását meg kell előzni, azokat ki kell vezetni a gyártásból, hogy ne terheljék toxikus anyagokkal a környezetet, és megvalósuljon a teljes szennyezésmentesség. A veszélyes anyagok jelenlétéről tájékoztatást kell adni a termékek és az alapanyagok teljes életciklusában. Nyilvánosan hozzáférhető információs rendszert kell létrehozni a termékekben jelen lévő veszélyes anyagokról.

2.1. A veszélyes anyagok csökkentése az alapanyagokban és a termékekben a hulladékokról szóló irányelv 9. cikkében megfogalmazott minőségi megelőzési célok teljesítéséért

A hulladékokról szóló irányelv [9. cikk \(1\) bekezdés \(i\) pontja](#) alapján a tagállamoknak elő kell mozdítaniuk az anyagok és a termékek SVHC-tartalmának csökkentését. Ezenkívül az árucikk beszállítójának [2021. január 5-étől](#) a [REACH-rendelet](#) előírásai szerint el kell juttatnia az illetékes hatóságokhoz és a fogyasztókhoz a vegyi és egyéb anyagokra vonatkozó szükséges információt.

A hulladékokról szóló irányelv kötelezi az Európai Vegyianyag-ügynökséget, hogy 2020-tól adatbázis létrehozásával biztosítsa a termékek és az anyagok SVHC-tartalmának nagyobb átláthatóságát. Ezenkívül az ügynökségnek feladata arról gondoskodni, hogy a különös aggodalomra okot adó anyagok jelenlétével kapcsolatos információk a termékek és anyagok teljes életciklusában és a hulladékká válást követően is rendelkezésre álljanak ([hulladékokról szóló irányelv \(38\) preambulumbekkezdés](#)). Az Európai Vegyianyag-ügynökség hozzáférést nyújt az adatbázishoz a hulladékkezelő üzemek és kérésre a fogyasztók számára is ([hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(2\) bekezdés](#)). Az SVHC-anyagok adatbázisa döntő fontosságú a körkörös gazdaság megvalósítása, valamint az emberi egészség és a környezet védelme szempontjából.

Franciaország tájékoztatásra kötelezi a gyártókat és az importőröket az endokrin rendszert károsító anyagokat tartalmazó (vagy feltehetőleg tartalmazó) termékekre vonatkozóan

A [hulladékmentességről és körforgásos gazdaságról szóló \(2020-105 sz.\) törvény](#) 13. és 14. cikke kötelezi a gyártókat és az importőröket, hogy tegyék nyilvánosan elérhetővé, hogy **az egyes termékek tartalmaznak-e veszélyes anyagokat és olyan anyagokat, amelyek bizonyítottan vagy feltételezhetően endokrin rendszert károsító tulajdonságokkal rendelkeznek.**

„... a szabályozó hatóság előírhatja az érintett termékek gyártóinak piktogram vagy másfajta jelölés, címke, felirat használatát, amely a várandós nőket arról tájékoztatja, hogy a termék az endokrin rendszert károsító tulajdonsággal rendelkező anyagot tartalmaz.”

Spanyolország: A Baleár-szigetek előírja a mérgező termékek csökkentését

A [Baleár-szigetek hulladékokról és szennyezett talajokról szóló \(8/2019 sz.\) törvénye](#) előírja a **toxikus termékek csökkentését**, pl. megtiltja a veszélyes tisztítószeres használatát nyilvános helyeken, valamint a mikro- és nanoműanyagot tartalmazó termékek értékesítését.

Franciaország korlátozza bizonyos veszélyes anyagok alkalmazását az elektromos és elektronikai eszközökben

A francia [környezetvédelmi törvény R543-171-3 cikke](#) rögzíti, hogy a forgalomba kerülő elektronikai és elektromos eszközök, ide értve **a kábeleket és a javítás célját szolgáló pótalkatrészeket**, nem tartalmazhatják az [2011/65/EU irányelv II. mellékletében](#) felsorolt, elektromos és elektronikai eszközökben korlátozottan alkalmazható anyagokat a homogén anyagokban még elfogadható maximális tömegszázalékos koncentrációnál nagyobb mértékben.

Franciaország betiltja a fokozott aggodalomra okot adó biszfenol-A használatát az élelmiszerrel érintkező termékekben

Franciaország 2015-től a [biszfenol-A-t tartalmazó, élelmiszerrel érintkező csomagolóanyagok értékesítésének felfüggesztéséről szóló \(2010-729 sz.\) törvényben](#) tiltja a biszfenol-A (BPA) alkalmazását minden olyan csomagolásban, tárolóban és konyhai eszközben, amely közvetlenül érintkezik élelmiszerrel. Franciaország tiltja ezeknek a termékeknek a forgalomba hozatalát.

Az 1. cikk felfüggeszti minden olyan csomagolás, tároló- és konyhai eszköz importját és akár ingyenes, akár fizetség ellenében történő forgalmazását, amely BPA-t tartalmaz, és közvetlenül érintkezik élelmiszerrel.

Az Európai Unió 2011-től tiltja a BPA használatát a cumisüvegekben. Franciaország azonban nem akarta az állampolgárait kitenni a vegyi anyagból származó kockázatnak, ezért a francia törvény ezen a téren az uniós jogszabályoknál szigorúbb.

2.2. Környezetbarát tervezés és erőforrás-hatékony, tartós, javítható, újrahasználatos és korszerűsíthető termékek előállítása

A [hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(1\) bekezdés \(b\) pontja](#) szerint a tagállamoknak a hulladékmegelőzés érdekében ösztönözniük kell az erőforrás-hatékony, tartós, javítható, újrahasználatos és korszerűsíthető termékek tervezését, gyártását és felhasználását.

A környezetbarát tervezés koncepciója a terméktervezéskor rendszer szinten figyelembe veszi a környezeti szempontokat azzal a céllal, hogy a teljes életciklus alatt javítsa a termék környezeti teljesítményét.

Az [energiával kapcsolatos termékek környezetbarát tervezésére vonatkozó követelményekről szóló irányelv \(2009/125/EK\)](#) olyan minimum követelményeket fogalmaz meg a belső piacon való forgalmazással kapcsolatban, amelyek segítik az egyenlő feltételek megteremtését, ösztönzik a fenntartható befektetéseket és terméktervezést, emellett csökkentik a fogyasztók költségeit és a károsanyag-kibocsátást. Az irányelv kezdetben az energiahatékonyagra összpontosított, jelenleg azonban sokkal szisztematikusabban figyel az erőforrás-hatékonyági szempontokra is. 2019 őszén a javíthatóságra és az újrafeldolgozhatóságra vonatkozó egyedi követelményeket fogadtak el egyes háztartási készülékek esetében (pl. hűtőszekrények és mosógépek). Az egyéb elektronikai termékekre vonatkozó követelmények jelenleg kidolgozás alatt állnak.

Az intézkedések olyan konkrét szempontokra koncentrálnak, amelyek növelik a javítás valószínűségét és a termék élettartamát, ezáltal megelőzik a hulladékképződést. Mindez magában foglalja a pótalkatrészek elérhetőségét, a pótalkatrészek észszerű idő alatt történő leszállítását, a javítási és a karbantartási információk hozzáférhetőségét és a termékek olyan módon való tervezését, hogy hagyományosan elérhető eszközökkel szétszerelhetők legyenek.

A közelmúltban összeállított [körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv](#) megfogalmazta, hogy az Európai Bizottság „az energiával kapcsolatos termékeken túlmutatóan kibővíti a környezetbarát tervezésről szóló irányelvet, hogy az ökodizájn-keretrendszer a lehető legszélesebb termékpalettára alkalmazható legyen, és megvalósulhasson a körforgás”. Ez feltehetőleg azt jelenteni, hogy a közeljövőben erőforrás-hatékonysági követelményeket vezetnek be más, jelentős hatással bíró termékcsoportokra is, pl. a textilekre, az építőipari termékekre és a bútorokra.

A környezetbarát tervezési követelmények minden termékre vonatkoznak, amelyet az európai piacon forgalomba hoznak, az importált termékekre is. A tagállamok azonban számos módon támogathatják a végrehajtást:

- alkalmazhatnak olyan piaci alapú ösztönzőket, amelyek arra motiválják a gyártókat, hogy ambiciózusan haladják meg a minimum követelményeket (pl. a kiterjesztett gyártói felelősségi (EPR) díjak modulációjával vagy kötelező nyilvános közbeszerzési követelményekkel),
- alkalmazhatnak olyan ösztönzőket, amelyek kedveznek az értékmegtartó tevékenységeknek, ide értve a javítást és a felújítást (pl. HÉA-csökkentés ezekre a szolgáltatásokra),
- a tagállamok saját kompetenciájuk körében növelhetik a környezetbarát tervezéssel és energiacímkezésével foglalkozó piacfelügyeleti hatóságok rendelkezésére álló forrásokat,
- a monopolszerű javítási piac elkerülése érdekében nemzeti nyilvántartásokat hozhatnak létre, amely a javítással foglalkozó szakemberek széles körét tartalmazza, beleértve a független szakembereket és a közösségi javítóműhelyeket.

Franciaország szabályozza az elektromos és elektronikai eszközök környezetbarát tervezését

A francia [környezetvédelmi törvény R543-176 cikke](#) előírja, hogy a R543–172 cikkben felsorolt **eszközöket olyan módon kell megtervezni és legyártani, amely segíti az újrahasználatot, a javítást, a szétszerelést és a felújítást.**

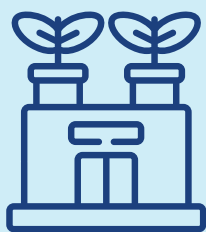
Az elektromos és elektronikai eszközök alkatrészeit úgy kell megtervezni, hogy a használt elemeket és akkumulátorokat könnyen el lehessen távolítani. Ha utóbbiakat a végfelhasználó nem tudja könnyen eltávolítani, akkor lehetővé kell tenni, hogy a gyártótól független képzett szakember megtehesse azt. Az elemmel és akkumulátorral felszerelt elektromos és elektronikai eszközökhöz olyan útmutatót kell mellékelni, amely tájékoztatja a végfelhasználót vagy a független képzett szakembert az elem és az akkumulátor biztonságos eltávolítási módjáról. Szükség esetén az útmutatóknak az eszközben felhasznált elem és akkumulátor típusáról is tájékoztatniuk kell a végfelhasználót.

Franciaország küzd a tervezett elavulás ellen

2015-től Franciaország tilalmat vezetett be a tervezett elavulás gyakorlatára a [fogyasztóvédelmi törvény L213-4-1 cikkében](#):

1. A **tervezett elavulás fogalma** magában foglal minden olyan technikát, amellyel a forgalmazónak az a célja, hogy önkényesen csökkentse a termék élettartamát és ezáltal növelje a pótlási rátát.
2. A tervezett elavulást a törvény két év börtönnel és 300 000 euró pénzbírsággal sújtja.
3. A bírság összege az átlagos éves forgalom 5%-ával növekedhet (az esemény időpontjában ismert utolsó három év forgalmi adatai alapján kalkulálva) a hibából származó előny arányában.

2.3. A hulladékképződés csökkentése az ipari termeléshez, ásványinyersanyag-kitermeléshez, a gyártáshoz, építéshez és bontáshoz kapcsolódó folyamatokban az elérhető legjobb technikák figyelembe vételével

A [körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervben](#) (CEAP) leírtak szerint a körforgásos gazdaság az ipar területén alkalmazva jelentős anyagmegtakarítást eredményezhet az értékláncokban és a termelési folyamatokban, többletértéket teremthet, és gazdasági lehetőségeket nyithat meg.

A tagállamok kötelesek a hulladékmegelőzési technikákkal kapcsolatosan tájékoztatást nyújtani az elérhető legjobb technikák ([hulladékokról szóló irányelv IV. melléklet 5. pont](#)) ipari bevezetésének megkönnyítése érdekében.

Az építési és a bontási hulladék kiemelten fontos hulladéka az unióban, tekintve, hogy ez a legnehezebb és legnagyobb térfogatú hulladéka. Az Európai Unióban keletkező összes hulladék kb. [25–30%-át](#) teszi ki.

A [hulladékokról szóló irányelv 11. cikk \(1\) bekezdése](#) támogatja az anyagok szelektív eltávolításán keresztül történő szelektív bontást a veszélyes anyagok eltávolítása és biztonságos kezelése, valamint az újrahasználat és a jó minőségű újrafeldolgozás megkönnyítése érdekében. A szelektív bontás azt is biztosítja, hogy létrejöjjenek az építési és bontási hulladék válogatási rendszerei legalább a fa, ásványi eredetű anyagok (beton, téglák, cserép és kerámia, kövek), fém, üveg, műanyag és gipsz esetében.

A [9. cikk \(1\) bekezdés \(d\) pontja](#) szerint a tagállamoknak ösztönözniük kell a termékek újrahasználatát és a javítással és újrahasználatával kapcsolatos tevékenységeket elősegítő rendszerek létrehozását az építési anyagok és termékek esetében.

UK: Wales megelőzi az építési és a bontási, valamint az ipari hulladék keletkezését

A [Wales hulladékmegelőzési programja](#) 2050-ig évi 1,4%-os csökkentési célt tűzött ki az építkezés helyszínén kívül kezelt építési és bontási hulladékokra vonatkozóan.

Wales az ipari hulladék csökkentésére vonatkozóan is célul tűzte ki az évi 1,4%-os csökkentést 2050-ig.

Ausztria az épületek bontását megelőző auditot és szelektív bontási követelményeket vezet be

Az építési elemek és anyagok megfelelő szétbontás esetén nem kerülnek hulladéktárházba.

Ausztria [szabályozást vezetett be az újrahasznosított építési anyagokra vonatkozóan](#), amely kötelezővé teszi a bontást megelőző auditot a potenciálisan újrahasználatra vagy veszélyes építési elemek esetében, illetve a szelektív bontási követelmények betartása érdekében.

Ezzel megelőzik, hogy minden hulladékká váljon, és csökkentik a veszélyes hulladék mennyiségét, továbbá lehetővé teszik az építésből és bontásból származó anyagok újrahasználatát. Ha igény van az újrahasználatra építési elemekre vagy anyagokra, akkor azokat olyan módon kell szétbontani, hogy lehetővé váljanak az újrahasználatra (pl. téglák, kövek, tetőcserepek, ajtók, ablakok, szaniterak, radiátorok és fapadlók stb.).

A szabályozás a veszélyes anyagokra is auditot ír elő, amelyet a 750 tonnánál több hulladékkal járó bontási munkák megkezdése előtt kell elvégezni, illetve ha az épület bruttó térfogata meghaladja a 3500 m³-t.

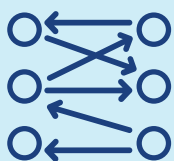

Lengyelország hulladékmegelőzési célokat és jó gyakorlatokat állít fel a bányászati ágazatban

A [lengyel hulladékmegelőzési program](#) hulladékmegelőzési célokat és indikátorokat ír elő a bányászati ágazat számára.

- Cél: a termelt mennyiséghez képest kevesebb bányászati hulladék
- Indikátor: a bányászati iparban keletkező hulladék (tonnánkénti) arányának csökkentése a termelt mennyiséghez képest

A program jó gyakorlatokat mutat be, mint például a forrásnál történő hulladékcsökkentés extrakciós módszerek használatával a nyílt színi bányászat helyett, illetve a nagyobb ásványianyag- és érkoncentrációt mutató lelőhelyek használata, amelyek lehetővé teszik az ásványanyag-rétegek pontos kinyerését a hulladék minimálisra csökkentése mellett.

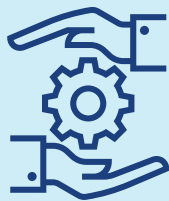

3. Fenntartható fogyasztási modellek

A [hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(1\) bekezdés \(a\) pontja](#) előírja, hogy a tagállamoknak a hulladékképződés megelőzése érdekében elő kell mozdítaniuk és támogatniuk kell a fenntartható termelési és fogyasztási modelleket.

A [körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv](#) (CEAP) szerint a fogyasztókat a termék értékesítésekor megbízható és releváns információhoz kell juttatni, például a termék élettartamára és a javítási szolgáltatások, pótalkatrészek és a javítási útmutatók elérhetőségére vonatkozóan. A CEAP olyan kezdeményezéseket is említ, amelyek erősítik a fogyasztói jogokat (pl. „**European Right to Repair**” akció). Célja, hogy növelje a pótalkatrészek elérhetőségét és a javításhoz, valamint az ICT- és elektronikai termékek esetében a naprakészen tartáshoz szükséges szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A CEAP további célja, hogy támogassa a fogyasztók védelmét az idő előtti elavulás elleni küzdelemben.

A fogyasztókat képessé kell tenni arra, hogy a fogyasztásukkal, pl. a hosszabb élettartamú, könnyebben javítható és az életciklusuk során kevesebb hulladékkal járó termékek választásával csökkentsék az ökológiai lábnyomukat. Lehetővé kell tenni és támogatni kell, hogy igénybe vehessenek javított és felújított használt termékeket. Ezenkívül a fogyasztók növelhetik a termékek felhasználásának hatékonyságát, pl. azáltal, hogy vásárlás helyett bérlik vagy megosztják egymással a termékeket.

3.1. Erőforrás-hatékony, tartós, javítható, újrahasználatos és korszerűsíthető termékek használata

A [hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(1\) bekezdés \(b\) pontja](#) kötelezi az uniós tagállamokat, hogy a hulladékképződés megelőzése érdekében támogassák az erőforrás-hatékony, (az élettartam és a tervezett elavulás hiánya tekintetében is) tartós, javítható, újrahasználatos és korszerűsíthető termékek tervezését, gyártását és felhasználását.

Franciaország kötelezi a gyártókat és az importőröket, hogy tájékoztassák a vevőket a termék környezeti jellemzőit illetően

A [hulladékmentességről és körforgásos gazdaságról szóló \(2020-105 sz.\) törvény 13. cikke](#) kötelezi a hulladékképződéssel járó termékek gyártóit és importőreit, hogy tájékoztassák a fogyasztókat a termék környezeti jellemzőiről. Ennek a termék életciklus-elemzésén alapulón **tartalmaznia kell az újrafeldolgozott anyagok felhasználását, a megújuló erőforrások használatát, a tartósságot, a komposztálhatóságot, a javíthatóságot, az újrahasználatos és a veszélyes anyagok, nemes fémek, valamint ritka fémek jelenlétét.** A fogyasztókat tájékoztatni kell azokról a jutalmakról és szankciókról is, amelyeket a gyártó a **környezeti teljesítményi előírások** alapján elért.

A [csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló uniós irányelv 4. cikke](#) intézkedésre kötelezi a tagállamokat a csomagolási hulladék keletkezésének megelőzése és a csomagolás környezeti hatásának minimálisra csökkentése érdekében.

Franciaország lehetővé teszi és támogatja a csomagolás nélküli és az újrahasználatos tárolókba csomagolt termékek értékesítését

A [hulladékmentességről és körforgásos gazdaságról szóló \(2020-105 sz.\) törvény 41. cikke](#) értelmében 2021 januárjától bármely végső fogyasztó kérheti, hogy az általa vitt tárolóban szolgálják ki, feltéve hogy a tároló egyértelműen tiszta és megfelel a vásárolt termék természetének.

Franciaország támogatja a tiszta vásárlást és az egyéb olyan intézkedéseket, amelyek célja, hogy a fogyasztók újrahasználatos csomagolást és tárolókat használhassanak

A hulladékmentességről és körforgásos gazdaságról szóló (2020-105 sz.) törvény az alábbi kikötéseket teszi:

A [42. cikk](#) alapján **az elvihető italt árusító helyeknek az eldobható pohárban felszolgált ital árához képest alacsonyabb árat kell alkalmazniuk, ha az italt a fogyasztó által vitt újrahasználatos tárolóban értékesítik.**

A [43. cikk](#) kötelezi a 400 m²-nél nagyobb árusítótérrel rendelkező kiskereskedőket, hogy **a csomagolás nélkül árult termékekhez ingyen vagy díj ellenében biztosítsanak a végső fogyasztóknak tiszta vagy újrahasználatos tárolókat**, amelyek helyettesítik a nem újrahasználatos csomagolást.

A [44. cikk](#) lehetővé teszi a fogyasztóknak **a saját újrahasználatos vagy újrafeldolgozható tárolóik használatát.** Az üzletekben kihelyezett táblákon tájékoztatni kell a végső fogyasztót az újrahasználatos vagy újrafeldolgozható tárolók tisztítására és alkalmasságára vonatkozó szabályokról. A tároló higiéniai állapotáért és alkalmasságáért a fogyasztó felel. Ha a tároló bizonyíthatóan szennyezett vagy alkalmatlan, az üzlet megtagadhatja a fogyasztó kiszolgálását.

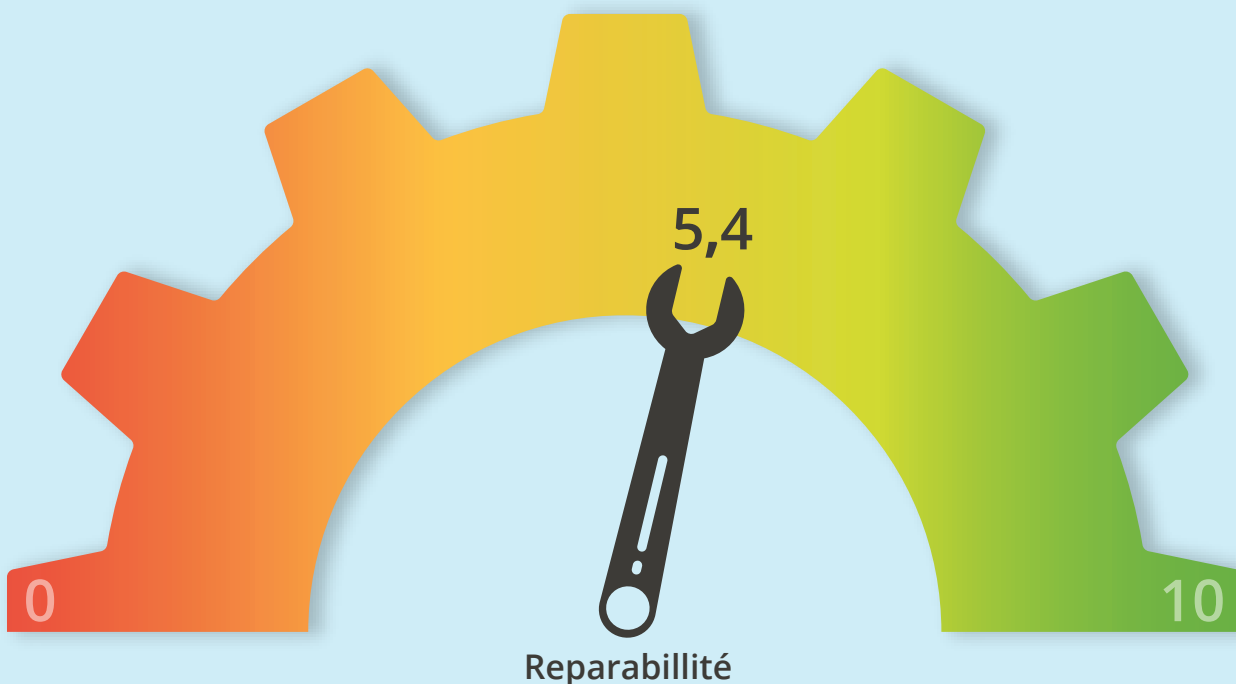

Franciaország javíthatóságot jelölő címkét vezet be az elektromos és elektronikai termékek körében

A tervezett elavulás elleni küzdelemben a javíthatóságot jelölő címke segít a fogyasztónak eldönteni, hogy az általa választott termék javítható, nehezen javítható vagy egyáltalán nem javítható-e.

A francia hulladékmentességről és a körkörös gazdaságról szóló (2020-105 sz.) törvény 16. cikke kötelezi a gyártókat, az importőröket és a forgalmazókat, hogy tájékoztassák a termékeik értékesítőit (és bárkit, aki azt kéri) a forgalomba hozott elektronikai és elektromos eszközök javíthatósági indexéről. Az index célja, hogy tájékoztassa a fogyasztót a szóban forgó termék javíthatóságáról. 2024. január 1-jétől ezt leváltja a fenntarthatósági index, amely extra feltételeket is tartalmaz, mint például a termék megbízhatósága és tartóssága.

Forrás: https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/sites/default/files/en_DP%20PJL.pdf

Franciaország tájékoztatási kötelezettséget vezet be a termékek javításához szükséges pótalkatrészek és a szoftverek elérhetőségi idejére vonatkozóan

A hulladékmentességről és körkörös gazdaságról szóló (2020-105 sz.) törvény kötelezi az elektromos és elektronikai termékek, valamint a bútorok gyártóit és importőreit, hogy **tájékoztassák a forgalmazókat az elengedhetetlenül fontos pótalkatrészek elérhetőségéről vagy el nem érhetőségéről**. Ha az információt nem osztják meg a forgalmazóval, a pótalkatrész el nem érhetőnek minősül.

A szoftverek elérhetőségére vonatkozó tájékoztatási kötelezettség

A 27. cikk arra kötelezi a digitális alkatrészeket tartalmazó termékek gyártóit, hogy tájékoztassák az forgalmazókat, hogy a termék megvásárlásakor rendelkezésre álló szoftverhez elérhető frissítések mennyi ideig lesznek kompatibilisek az eszköz normál használata esetén. A forgalmazónak kötelessége megosztani ezt az információt a fogyasztóval.

3.2. Zöld közbeszerzés hulladékmegelőzést célzó követelmények alkalmazásával

A zöld közbeszerzés (GPP) lehetőséget nyújt a fenntartható fogyasztás és termelés előmozdítására azáltal, hogy erősíti a kevesebb hulladékképződéssel járó és nem toxikus termékek piaci felvételét. A legtöbb tagállam önkéntes mechanizmusként tekint a zöld közbeszerzésre, Olaszország azonban a hulladékmegelőzési és újrahasználati követelmények mellett a zöld közbeszerzést is kötelezővé tette a közintézmények számára.

Olaszország kötelezi a közintézményeket, hogy alkalmazzák a hulladékmegelőzési követelményeket a pályázati kiírások és szerződések során

Az [olasz közbeszerzési szerződésekről szóló törvény \(50/2016 sz. törvényerejű rendelet 57/2017 sz. törvényerejű rendelet által módosított változatának\) 34. cikke](#) kötelező környezetvédelmi és fenntarthatósági követelményeket fogalmaz meg, amelyeket a közintézményeknek alkalmazniuk kell a közbeszerzések során. Az alábbi hulladékmegelőzési követelményeket állítja fel: hatékonyság és megtakarítás az erőforrások használata terén, a veszélyes anyagok használatának csökkentése és a hulladék mennyiségének csökkentése, a közbeszerzési eljárások minimum környezetvédelmi követelményeinek betartása 11 termék-/szolgáltatáskategóriában (pl. bútor, építőmunka, elektronikai cikkek, textil, vendéglátás, energiaszolgáltatások, épületüzemeltetési szolgáltatások stb.).

3.3. A hiteles ökocímkek elősegíthetik a hosszabb élettartamú, javítható termékek használatát, és növelhetik a fogyasztók bizalmát az újrahasználatra előkészített termékekkel szemben

Ausztria minőségi szabványokat jelölő címkéket vezet be az újrahasználatra előkészített termékekre, hogy segítse a szélesebb körű alkalmazásukat

Az [osztrák hulladékmegelőzési program](#) célul tűzte ki az újrahasználatra utaló termékcímkék népszerűsítését. A ReVital ökocímke igazolja, hogy a használt cikkek megfelelnek a minőségi szabványnak. A használt elektronikai berendezéseket, sport- és szabadidőtermékeket, bútorokat és egyéb háztartási cikkeket összegyűjtik, megjavítják és felújítják. A ReVital címke garantálja a termék minőségét.

4. A termékek újrahasználatra és olyan rendszerek létrehozása, amelyek elősegítik a javítással és újrahasználattal kapcsolatos tevékenységeket

A [hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(1\) bekezdés \(d\) pontja](#) előírja, hogy a tagállamoknak a hulladékképződés megelőzése érdekében ösztönözniük kell a termékek újrahasználatát és a javítással és újrahasználattal kapcsolatos tevékenységeket elősegítő rendszerek létrehozását, különösen az elektromos és elektronikai berendezések, a textilanyagok, bútorok, továbbá a csomagoló- és építési anyagok és termékek esetében.

Az újrahasználat olyan művelet, amelynek révén a nem hulladéknak számító termékeket vagy alkatrészeket újra felhasználják arra a célra, amelyre eredetileg szolgáltak ([hulladékokról szóló irányelv 3. cikk \(13\) bekezdés](#)).

Az újrahasználat és a javítás meghosszabbítja a termék élettartamát, és ezáltal megelőzi a hulladékká válását. Az újrahasználat megőrzi a termékek előállításakor és forgalmazásakor felhasznált nyersanyagokat és energiát, ezért a körkörös gazdaságra való áttérés egyik kulcseleme.

Egyes tagállamok kötelező nemzeti célszámokat vezettek be az összes hulladék újrahasználatára és bizonyos hulladék-áramokra vonatkozóan, hogy erősítsék az újrahasználatot.

Belgium: Flandria kötelező nemzeti újrahasználati célokat vezetett be

A [háztartási hulladékról és hasonló ipari hulladékokról szóló végrehajtási terv](#) értelmében az akkreditált újrahasználati központoknak biztosítaniuk kell, hogy 2022-ig minden flamand lakos évente 7 kilogrammnyi árucikket újrahasználgjon.

Spanyolország kötelező nemzeti célokat tűzött ki az elektromos alkatrészeket tartalmazó nagyberendezések és a kis IT- és telekommunikációs eszközök újrahasználatára

A (110/2015 sz.) [elektronikai és elektromos hulladékokról szóló spanyol királyi rendelet](#) előírja, hogy az elektromos alkatrészeket tartalmazó nagyberendezéseket és a kis IT- és telekommunikációs eszközöket elő kell készíteni újrahasználatra. A rendelet értelmében 2018-tól a háztartási nagyberendezések 3%-át és az IT-eszközök 4%-át elő kell készíteni újrahasználatra. A törvény az újrahasználatnak megfelelő körülmények megteremtése érdekében követelményeket fogalmaz meg az elkülönített gyűjtésre, a szállításra és a tárolásra vonatkozóan. A gyűjtőpontokat úgy kell kialakítani, hogy legyen külön hely az újrahasználatra alkalmas eszközök számára.

Spanyolország támogatja a gyártók és az újrahasználatl foglalkozó szervezetek közötti információáramlást

A (110/2015. sz.) [spanyol királyi rendelet](#) kötelezi a gyártókat, hogy lássák el az újrahasználati központokat a termékekre vonatkozó szükséges információval, és ezzel biztosítsák, hogy az elektromos alkatrészeket tartalmazó nagyberendezések és a kis IT- és telekommunikációs eszközök újrahasználatra előkészíthetők és javíthatók legyenek.

Spanyolország támogatja a javítással és újrahasználatl foglalkozó központokat

Spanyolország 2016–2022-es hulladékkezelési tervének előírásai szerint a használt eszközökkel foglalkozó szociális vállalkozásoknak elsőbbségi hozzáférésük van a települési hulladékgyűjtő pontokon leadott eszközökhöz azért, hogy elérhessék a javítható és újrahasználatra előkészíthető termékeket.

Belgium pénzügyi ösztönzőket alkalmaz az újrahasználat elősegítésére

Belgium [6%-ra csökkentette azoknak a termékeknek és szolgáltatásoknak a hozzáadottérték-adóját](#), amelyek hátrányos helyzetű csoportok szociális felzárkóztatását célzó, újrahasználatl vagy javítással foglalkozó szociális vállalkozásoktól származnak.

A tagállamoknak mérniük kell a termékek újrahasználatát

A [hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(4\) bekezdése](#) kötelezi a tagállamokat, hogy az Európai Bizottság által kidolgozott módszertan alapján kövessék nyomon és értékeljék az újrahasználatl kapcsolatos intézkedéseiket, és 2020-tól jelentsék az indikátorokat. A Bizottság 2024 végéig kiértékeli az újrahasználatl vonatkozó adatokat, és mérlegeli a termékek újrahasználatát, pl. a mennyiségi célértékek meghatározását ösztönző intézkedések meghatározásának megvalósíthatóságát. Vizsgálja továbbá az egyéb hulladékképződés megelőzésére irányuló intézkedések, köztük a hulladékcsökkentési célértékek meghatározásának megvalósíthatóságát is ([hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(9\) bekezdés](#)).

4.1. A javítás joga

A „right to repair” (javítás joga) kampány

**RIGHT TO
REPAIR**

A [hulladékokról szóló irányelv 9. cikk \(1\) bekezdés \(e\) pontja](#) kötelezi a tagállamokat, hogy – adott esetben és a szellemi tulajdonjogok sérelme nélkül – ösztönözzék az olyan pótalkatrészek, használati utasítások, műszaki információk vagy más eszközök, berendezések és szoftverek elérhetőségét, amelyek lehetővé teszik a termékek minőségének és a biztonságának veszélyeztetése nélkül azok javítását és újrahasználatát.

Franciaország támogatja a javítás jogát

A [francia hulladékmentességről és körkörös gazdaságról szóló \(2020-105 sz.\) törvény](#) 2021 januárjától új intézkedések bevezetésével tilt minden javítást, ill. könnyű javíthatóságot akadályozó korlátozást.

A pótalkatrészek kötelező elérhetővé tétele: A [19. cikk](#) kötelezi a háztartási berendezések, kis IT- és telekommunikációs eszközök, képernyők és monitorok gyártóit, hogy a francia államtanácsi rendeletben meghatározott ideig biztosítsák a pótalkatrészek elérhetőségét, és ez **nem lehet kevesebb, mint az érintett modell utolsó darabjának piacra kerülési dátumától számított öt év**. 2022 januárjától, amennyiben a termék használatához nélkülözhetetlen pótalkatrész már nem érhető el a piacon, a gyártó vagy az importőr – a szellemi tulajdonjogok tiszteletben tartása mellett, különös tekintettel a szellemi tulajdon birtokosának beleegyezésére – köteles ellátni az azt kérő forgalmazót vagy professzionális javítással foglalkozó szolgáltatót a 3D-nyomtatással előállított pótalkatrészek gyártásához szükséges műszaki rajzokkal.

A javításhoz való jog támogatása a javításhoz való hozzáférés korlátozásának tiltásával: Franciaország tilt minden olyan egyezményt és gyakorlatot, amely korlátozza a professzionális javítással foglalkozó szolgáltatók által végzett javításhoz vagy olyan pótalkatrészekhez, használati útmutatókhoz, műszaki információkhoz, illetve bármilyen egyéb eszközhöz, berendezéshez és szoftverhez való hozzáférést, amely a termék javítását szolgálja.

A [25. cikk](#) alapelveként lefekteti, hogy a **javíthatóság a termék alapvető jellemzője**, ezért a törvénycikk tiltja a termék javítását akadályozó korlátozásokat. Tiltja azokat a műszaki megoldásokat és szoftvereket, amelyekkel a forgalmazó a piacon lehetetlenné teheti a termék gyártójának saját engedélyezett üzletein kívüli javítását vagy felújítását.

A termék gyártóját terhelő javítási felelősség megszüntetése: A 25. cikk kijelenti, hogy amennyiben a gyártó elérhetővé tette a javításhoz szükséges alapelveket a felhasználó számára, és bemutatott olyan eseteket, amelyek elmagyarázzák, hogy a felhasználó hogyan tudja a javítást biztonságosan elvégezni, a gyártó nem tehető felelőssé azokért a felmerülő károkért, amelyek az utasításokkal ellentétes javításból származnak.

5. Hulladékmegelőzést és újrahasználatot elősegítő kiterjesztett gyártói felelősségi kötelezettségek

A kiterjesztett gyártói felelősségi kötelezettség (EPR) rendszere erősíti az újrahasználatot és a hulladékmegelőzést. Az átfogó megközelítés lényege, hogy a hulladékkezelés költségeit a gyártók viselik az EPR-rendszeren keresztül. A hulladék-kezelésnek összhangban kell lennie a hulladékhierarchiával, és előnyben kell részesítenie a hulladékmegelőzést és az újrahasználatot.

A [hulladékokról szóló irányelv 8a cikk \(4\) bekezdése](#) értelmében a tagállamoknak intézkedésekkel kell biztosítaniuk, hogy a termékek gyártói által a kiterjesztett gyártói felelősségi kötelezettségeknek való megfelelés céljából fizetett pénzügyi hozzájárulás teljes mértékben fedezze az érintett tagállam piacán a gyártó által forgalomba hozott termékek hulladékkezelésének költségeit, továbbá, hogy a kiterjesztett gyártói felelősségi kötelezettségek által érintett hulladékbirtokosok tájékoztatást kapjanak a hulladékmegelőzési intézkedésekről, az újrahasználatról és újrahasználatra előkészítéssel foglalkozó központokról, visszavételi és visszagyűjtési rendszerekről és a hulladékmegelőzést célzó intézkedésekről. A rendszernek fedeznie kell a hulladékbirtokosok megfelelő tájékoztatásának költségeit is.

Franciaország előírja a hulladékmegelőzést, az újrahasználatot és a javítást segítő EPR-rendszerek alkalmazását

Az EPR-rendszerek segíthetik a hulladékmegelőzést és az újrahasználatot, valamint a javítás fejlesztését azáltal, hogy az újrahasználatos termékek különválogatásával foglalkozó újrahasználati központoknak és hálózatoknak hozzáférést biztosítanak a hulladékáramokhoz.

A francia [környezetvédelmi törvény L541-10 cikke](#) előírja, hogy az EPR-rendszer részeként minden természetes és jogi személy, amely hulladékképződéssel járó termékeket vagy elemeket fejleszt, gyárt, kezel, dolgoz fel, értékesít vagy importál, ill. ilyen anyagokat használ fel a gyártás során, köteles alkalmazni a hulladékmegelőzési intézkedéseket, ill. hozzájárulni azokhoz. Ezenkívül a hosszabb élettartam érdekében köteles a termékeknél környezetbarát tervezést alkalmazni és biztosítani, hogy valamennyi felhasználó és professzionális javítással foglalkozó szolgáltató elérje a termék hatékony karbantartásához szükséges eszközöket, ezzel is segítve az újrahasználatot és a javítási hálózatot.

#NoTimeToWaste

EEB
European
Environmental
Bureau

European Environmental Bureau (EEB)

Rue des Deux Eglises 14-16
Brussels, Belgium
+32 (0)2 289 1090
eeb@eeb.org

eeb.org
meta.eeb.org

Nemzetközi non-profit szervezet
Association Internationale sans but lucratif
EC transparency register number 06798511314-27

Szerzők: Darko Bizjak and Piotr Barczak

Fordítás: Humusz Szövetség

A kiadvány megjelenését
a MAVA Foundation
és az Európai Unió LIFE programja
támogatta.

*A kiadvány a szerzők véleményét tükrözi,
a támogatók részéről nem jelent állásfoglalást.*